

НАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Одним з реальних механізмів реалізації геополітичних завдань, перш за все у сфері духовної безпеки, є вища освіта – найважливіший соціальний інститут трансляції культурних цінностей, норм, ідеалів, форма відтворення національно-культурного світу. Саме можливості вищої освіти зберігати і утверджувати ціннісні координати культурної системи дозволяють розглядати її не лише як соціальний інститут професійної підготовки, але і як ефективний інструмент геополітики і забезпечення духовної безпеки нації.

Список використаних джерел

---

1. Бейли А. Образование в новом веке [Електронний ресурс] / Алиса Бейли. – Режим доступу: theosophy.ru.
2. Всесвітня конференція ЮНЕСКО у Лісабоні, 6–9 березня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: unesco.org.
3. Гвардини Р. Конец нового времени / Романо Гвардини // Вопросы философии, 1990. – № 4. – С. 127–163.
4. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський. – Твори: У 5-ти томах. – Т. 2. – К.: Радянська школа, 1977. – 668 с.
5. Шейко В. М. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX-початок XXI ст. / В. М. Шейко. – Монографія: В 2 т. – Т. 1. – Харків: Основа, 2001. – 520 с.
6. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории / Освальд Шпенглер. – М.: Наука, 1993. – 592 с.

Сабадаш Юлія Сергіївна,

доктор культурології,
професор кафедри культурології
та інформаційної діяльності
Маріупольського державного університету

КУЛЬТУРА ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

---

*Толерантність не передбачає
відсутності прихильності до власних переконань.
Радше вона засуджує пригнічення
і переслідування інших.*
Дж. Кеннеді

У кожному новому поколінні людина стає людиною тільки у результаті засвоєння нею культурного багатства попередніх поколінь. Особистість формується в спілкуванні з іншими людьми й у розумінні та сприйнятті культурних цінностей. Ці процеси відбуваються завдяки передачі й отриманні інформації, її інтерпретації та засвоєнню, загалом завдяки комунікації.

НАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Культура за час її існування пройшла шість ключових етапів, які прискорили її розвиток – це виникнення мови; поява писемності (дозволило людині вступати в комунікацію з іншими людьми, які не перебувають з нею у безпосередньому контакті); розвиток друкарства (надало можливість великій кількості людей одержати доступ до знань і тим самим долучитися до культури); поширення телебачення; мобільний зв'язок, особливо мережа Інтернет (надали можливість майже всьому людству стати безпосередніми свідками й учасниками історико-культурного процесу). А також шостий етап, найновітніший вплив на культуру – це небувале в історії поширення туристичної індустрії.

Усі ці суттєві впливи на розвиток культури, так чи інакше, пов'язані з інформаційними взаємодіями, міжкультурною комунікацією.

У сучасній науковій літературі термін «міжкультурна комунікація» майже у всіх випадках використовується для визначення особи, яка належить до однієї етнонаціональної групи та входить в особистий контакт із особою іншої групи, в результаті переміщення одного з контактуючих. При такому підході джерелом одержання інформації та уявлень про іншу культуру є безпосереднє спостереження за поведінкою й мовою іншої людини, але цього не достатньо не тільки для поглибленого, а хоча б нормального розуміння іншої культури. У цьому значенні туристична поїздка в іншу країну є розвагою, а не міжкультурною комунікацією.

Для більш повної уяви про іншу культуру необхідно систематично отримувати інформацію про економічні, політичні, культурні та інші процеси що відбуваються в регіонах, які нас цікавлять. А це може бути досягнуто тільки за допомогою постійних кореспондентів. Саме через реалізацію цього механізму здійснюється найбільш повна міжкультурна комунікація.

Інший варіант міжкультурної комунікації має місце, коли в одну країну прибуває група осіб з іншої країни (мігранти). У цьому випадку ми маємо справу з певними особливостями «міжкультурної комунікації», тому що переміщені особи не є ні типовими представниками культури країни-реципієнта, ні навіть її свідомими носіями.

Серйозним та не вивченим залишається питання щодо розповсюдження новітніх засобів комунікації, які за дуже короткий термін увійшли в усі сфери нашого життя. Суспільство ще не встигло усвідомити як можливості так і небезпеки, які вони несуть.

Залучення широкого загалу, різних верств населення до культури завдяки сучасним технологіям та інформаційним потокам, сприяє створенню не тільки в окремій країні, а й в світі в цілому єдиного аудіовізуального середовища культури, що неодмінно тягне за собою радикальні зміни у суспільстві.

Завдяки новітнім інформаційним технологіям, на наших очах, змінюються види та форми міжкультурної комунікації. Сучасні науковці по різному ставляться до її ролі та значення. На наше глибоке переконання,

НАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

міжкультурна комунікація має урегулювати відносин між країнами, етносами, класами, національними групами, релігійними організаціями та ін., з метою підтримки єдності й цілісності світової соціокультурної структури.

Залежно від комбінації різних способів і стилів спілкування прийнято виділяти три основні види міжкультурної комунікації: вербальну, невербальну й паравербальну. Ці види вже відносно дослідженні і, в рамках наших тез, на них немає сенсу детально зупинятися. Цікавим було б дослідити форми акультурації. Так, у процесі акультурації кожна людина одночасно вирішує дві найважливіші проблеми: прагне зберегти свою культурну ідентичність і успішно включитися в іншу культуру. Комбінація можливих варіантів вирішення цих проблем дає чотири основні стратегії акультурації: асиміляцію, сепарацію, маргіналізацію й інтеграцію. Дослідження їх, вочевидь, буде темою нашої майбутньої доповіді.

В цих же наголосимо, що процес глобалізації, який призводить до взаємозалежності культур, народів і цивілізацій, викликає до життя необхідність переходу від ієрархічної системи відносин, побудованих на принципах панування й підпорядкування, до системи відносин, що базуються на принципах демократії, плюралізму й толерантності. Разом з тим глобалізація створює передумови, що гальмують діалог культур: наростаюче різноманіття світу, соціальна поляризація, зростання релігійного фундаменталізму й ортодоксального націоналізму, нездатність існуючих соціальних інститутів захистити будь-яку етнічну культуру в нових умовах. Тут виникає потреба в консенсусі, який передбачає розуміння того, що задоволення власних інтересів можливе за умов врахування інтересів іншого.

Ми маємо знайти механізм, завдяки якому культурні досягнення різних співтовариств будуть долучатися до руху людства до своєї єдності й цілісності. Сьогодні у взаємодії народів і культур очевидне домінування локальних інтересів над загальними. У цій ситуації терпимість стосовно членів своєї групи співіснує з нетерпимістю до всіх інших. Необхідною умовою виживання народів у сучасному світі є інтеграція, визнання суверенності й цінності кожного народу і його культури. Це означає, що взаємодія народів і культур повинна розбудовуватися на основі принципу толерантності, який полягає в прагненні досягти взаєморозуміння й консенсусу, без насильства та приниження людської гідності, а шляхом діалогу й співробітництва.

Таким чином, глобалізація сучасного світу постійно нагадує людству про те, що світ різноманітний і в той же час єдиний, що різні підходи до однотипних процесів неминучі через відмінність культур. При цьому посилення взаємозалежності людства ставить проблему виховання культури толерантності на перше місце.